

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDACTIE

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. A. van Heteren, Werkendam; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a/d Rijn; Ds. D. Slagboom, Doornspijk;
Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra,
Zeist; Ds. P. van Zonneveld, 's-Gravenhage-Scheve-
ningen; A. Beukers, Alphen a/d Rijn en Joh. van der
Lee, Alphen a/d Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Wat zal het voor u zijn?

”Als er geen profetie is, wordt het volk ontbloot; maar welgelukzalig is hij, die de wet bewaart.”

Spreuken 29 : 18.

Veel heil en zegen hebben we elkaar toege-
wenst. Dat zijn we zo gewoon aan het begin
van een nieuw jaar. Echter - wij kunnen
slechts toewensen. Het is God alleen Die heil
en zegen kan geven.

De vraag is: wanneer zegent de Heere, wan-
neer mogen we Zijn zegen verwachten?
Gods Woord geeft daar antwoord op. Dat
woord zegt ons duidelijk wanneer die zegen
niet komt en wanneer wel.

Koning Salomo, geïnspireerd door de Heilige
Geest, onderwijst ons. Hij, die als geen ander
wijsheid van God had ontvangen, begeert
anderen wijs te maken.

Hij staat in dienst van de meerdere Salomo,
Jezus Christus, Die ons van God geschonken
is tot wijsheid. Opdat domme, niet-wetende
mensen waarlijk wijs zouden worden.

Wanneer komt Gods zegen niet? Wel - Salomo
zegt: als er geen profetie is. Letterlijk staat
er: als er geen gezicht is. Maar we hebben
hier niet slechts te denken aan visioenen. We
hebben te denken aan Godsopenbaringen, in
vorm dan ook. Oudtestamentisch wa-
ren het de profeten die het Woord van God
verkondigden, nieuwtestamentisch zijn het
de dienaren des woords. Zij komen met het
Woord van God. Zij spreken: alsozegt de
Heere.

Onder het Oude Testament kon het gebeu-
ren dat de stem der profetie wegviel, dat er
geen profeet meer was, dat het Woord niet
meer verkondigd werd. God was een zwij-
gende God geworden. Hij sprak niet meer.
Zijn Woord werd niet meer gehoord. Onder
het Nieuwe Testament zijn er ook die tijden
geweest.

De Kanttekenaren zeggen: geen verkondi-
ging van het Woord Gods, waardoor de wil
Gods jegens ons en onze schuldige plicht
jegens Hem ons aangediend en verklaard
wordt. We zijn het met elkaar eens dat het
Woord Gods met dat tweemaal dikwijls niet
meer verkondigd wordt. Het alsozegt de
Heere is op veel kansels verstomd.

Het kan echter ook zo: wel profetie en toch
geen profetie. Ik denk aan Israël onder het
Oude Testament. God zond menigmaal Zijn
profeten. **Evenwel het volk stopte de oren**
voor de profetenstem. En dat gebeurt nu ook
onder het Nieuwe Testament. Dienaren des
Words worden uitgezonden, ze spreken het
Woord van God. Wat kunnen kerkmensen
doen? Wel - de oren ervoor stoppen. Doen
alsof God niet spreekt. Onder het Woord zit-
ten en zonder het Woord voort leven.

’t Kan ook heel radikaal. Op kerkelijk terrein
geboren, onder de Woordbediening opge-
groeid, en dan een moment dat men breekt.
Niet meer onder de Woordverkondiging, en
thuis niet meer een geopende Bijbel.

Als er geen profetie meer is, dan is het gevolg
verschrikkelijk. Salomo laat ons het gevolg
ervan zien. Hij zegt: dan wordt het volk
ontbloot.

De Kanttekenaren tekenen bij het woord
”ontbloot” aan: van Gods genade, zegen en

bescherming en also van Zijn tijdelijk en
eeuwig welvaren. Toch geeft dat woord meer
aan. Als ik dat woord goed wil begrijpen dan
krijg ik het beeld van een op hol geslagen
paard voor ogen.

’k Zag eens een meisje in doodsangst op een
paard. De teugels waren haar uit handen
geglipt. Wanhopig klemde ze zich vast aan de
manen. Met een onstuitbare vaart rende het
dier onder bomen door en kruiste het wegen.
Wie het gewaagd zou hebben de weg te ver-
spieren, zou onherroepelijk door de paarde-
hoeven verpletterd zijn. Blindelings ging het
dier voort.

Kijk - Salomo zegt: als het Woord van God
niet of niet meer tot richtsnoer is, als het niet
beteugelt de boosheid, de verdorvenheid van
ons hart, als dat Woord aan de kant wordt
gezet, als we leven naar het goeddunken van
ons eigen hart, dan worden we als een op hol
geslagen paard. Er is geen houden meer aan.
Zonder de teugels van het Woord, zonder die
leidsels zijn we losbandig. Het beest in ons
komt naar boven, we verwilderen.

Dat nu bedoelt Salomo te zeggen. En heel de
geschiedenis bevestigt zijn woord. Moet ik
spreken van het nationaal-socialisme, van
het communisme, van tegenwoordige dicta-
turen en tirannen naar de grofste willekeur?
Moet ik gaan spreken over Nederland met
z’n zedenverwilderding, z’n normloosheid, met
z’n euthanasie- en abortusprobleem, met z’n
verkeers- en alcoholprobleem? De enige oor-
zaak van al die problemen en van al die ver-
wilderding is het aan de kant zetten van Gods
Woord!

Salomo heeft het over een volk. Maar we
kunnen dat woord volk ook vervangen door
het woord mensen. Mensen die verwilderen.
Ik denk met name aan kerkmensen, ook aan
kerkelijke jeugd. Er wordt soms gezegd: o dat
mag best. Waaraan ontleent men dat? Aan
het Woord of aan het eigen hart? Is het
Woord voor ons tot norm, of zijn we ons zelf
tot norm? Moet ik als voorbeeld noemen een
jongen die zijn brommer heeft opgevoerd en
met ware doodsverachting over de wegen
stuift, of een automobilist die opzettelijk
door het rode licht rijdt of plankgas geeft in
dikke mist met de gedachte: ’t kan me alle-
maal niets schelen. Wat een verwilderding is
er soms al te constateren in jonge levens!
Salomo, de Heere Zelf waarschuwt indrin-
gend. Misschien zijn we bezig om ons onder
het Woord vandaag te wringen. Misschien
wordt het ons in de kerk te lastig omdat het
Woord ons veroordeelt. Misschien laten we
de Bijbel dicht, omdat we niet willen horen:
alsozegt de Heere. Gods zegen blijft uit.
Gods straffen komen. We slaan op hol. Er is
geen houden aan. We vliegen naar de dood,
de eeuwige dood. O dat de meerdere Salomo
u nu de ware wijsheid leert.

’t Wordt zo heel duidelijk gezegd wie Gods
zegen wel ontvangt: hij, die Gods wet be-
waart. Een van de psalmen onderstreept dat
zeer. In het onderhouden van Gods wet is
grote loon. Salomo spreekt van bewaren. Dat
woord betekent niet weggelaten, er niet meer
naar omzien. Juist het tegenovergestelde.
Het wil zeggen: erbij en er naar leven. Dus
het leven bij Gods wet en naar Gods wet. Ik
zal, o Heere, bepeinen Uwe wet, in het
onderzoek van Uw bevelen waken.

Nu kunt u tegenwerpen: maar een mens kan

dat van zichzelf toch niet? Een mens is toch
dood in zonde en misdaden, en afkerig van
God en Zijn heilige wet? U hebt volkomen
gelijk. Maar past u wel op. U kunt het niet-
kunnen zo spoedig gaan hanteren om te
leven naar eigen norm. Dat gebeurt. We
beroepen ons op het niet-kunnen om dan
onze eigen gang te gaan.

De Schrift zegt: wie zijn weg wel aanstelt die
zal Ik Mijn heil doen zien. Een volk, een
gezin, een mens waar het buigen is onder de
wil van de Heere, al is dat buigen uiterlijk en
verstandelijk, zal toch Gods heil en zegen
zien. Dat wordt zichtbaar bij een volk, in een
gezin, in het leven van een mens.

Salomo gebruikt het woord welgelukzalig.
Dat woord betekent meer dan uiterlijk heil
en zegen. We hebben te denken aan weder-
geboorte, aan bekering, aan het vernieu-
wende en herstellende werk van de Heilige
Geest. Daardoor krijgen we Gods wet lief.

Daardoor wordt het een bukken en buigen
onder de heilige wet. Daardoor gaat de wet
van God in ons leven funktioneren. Daar-
door gaan we zien onze overtredingen van
die wet en houden we over de vloek en de
toorn. Daardoor worden we heengetuchtigd
naar de grote Wetsvolbrenger Jezus Chris-
tus, naar Hem Die de wet volkomen heeft
gehoorzaamd en de straf heeft gedragen.
Juist in het nieuwe leven is er het bewaren
van Gods wet. De heiligmaking. De begeerte
om naar Gods wet volkomen te leven. Het in
alles vragen naar Gods heilige wil. Het ver-
driet over de afwijkingen, steeds weer de
overtredingen, de ongerechtigheden. Maar
Salomo zegt: welgelukzalig. Zij zullen straks
de wens verkrijgen: hét heil en dé zegen.
Straks geheel en al welgelukzalig: de vol-
komen vernieuwing.

Zo heeft Gods Woord aan het begin van het
nieuwe jaar ons duidelijk gezegd wie niet en
wie wel heil en zegen ontvangen. ’t Is voor
geen tweërlei uitleg vatbaar.

Wat zal het nu voor u zijn?

ds. v.Z.

Van de administratie

Hierbij ontvangt u het eerste nummer van de 25e jaar-
gang van ons blad en inmiddels is alweer 1/3 van de
maand januari verstreken. We wensen echter alsnog al
onze abonnees, de redacteur, mede-commissieleden en
medewerkers van de drukkerij Gods onmisbare zegen
toe voor het jaar 1990. Wij weten niet wat dit jaar ons zal
brengen. De Heere heeft in Zijn wijsheid de toekomst
voor ons verborgen. Maar de Heere geeft ons nog
genade-tijd om die genade te zoeken die nodig is voor
tijd en eeuwigheid beide. Hebben wij onszelf al als een
schuldige leren kennen, die nergens recht op heeft,
maar die het alleen van genade moet hebben? De uit-
gave en het lezen van ons blad moge nog als middel
gebruikt worden om plaats te maken voor die genade in
de harten van jong en oud, die de Heere geopenbaard
heeft in de Zoon van Zijn eeuwig welbehagen.

We kregen in de afgelopen periode weer 7 nieuwe abon-
nees opgegeven en ontvingen f 222,50 aan giften. Hartel-
ijk dank hiervoor.

Binnenkort ontvangt u de acceptgirokaart weer, voor
betaling van het abonnementsgeld van de 25e jaargang.
We hopen dat al onze abonnees deze kaarten zo spoedig
mogelijk opsturen naar de Postbank of inleveren bij
hun bank. Het officiële abonnementsgeld van f 10,-
hebben we gemeend niet te moeten verhogen, hoewel u
weet dat de werkelijke kosten wel meer dan f 30,-
bedragen. Door de vele overbetalingen en/of giften, die
we in het afgelopen jaar weer mochten ontvangen,
konden de kosten van ons blad toch weer worden
betaald. Mogen we ook in 1990 weer op u rekenen? We

zien weer uit. Er zijn helaas ook nog abonnees die de vorige jaargang niet hebben betaald. Zouden zij dit nu alsnog willen doen?

Tenslotte nog een vraag. We hebben al enkele malen het blad bestemd voor K.J. Waleboer, De Duinsloot 27, 2211 DP Noordwijkerhout terugontvangen met de aantekening van de P.T.T. "vertrokken". Wie kan ons meedelen waarheen de heer Waleboer vertrokken is? Geef u het even aan ons door.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. Een nieuwe jaargang. Bij de verschijning van het eerste nummer van de 25e jaargang van ons blad willen we al onze lezers en medewerkers van harte Gods zegen voor het nieuwe jaar toewensen. De Heere moge ook deze arbeid in Zijn Koninkrijk rijkelijk met Zijn zegen willen bekronen. We willen op deze wijze allen uit de kring van Bewaar het Pand, die ons een gelukwens zonden, daarvoor hartelijk bedanken. De Heere moge ons allen in Zijn gunst willen gedenken.

2. Ontmoetingsdag. We willen nu al herinneren aan de Ontmoetingsdag van vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand, die D.V. zal worden gehouden op zaterdag 21 april a.s., in het kerkgebouw van de Chr. Geref. kerk te Slidrecht-centrum. In het volgende nummer kunnen we mogelijk de namen van de sprekers bekendmaken.

3. School voor Dundas en Hamilton. We ontvingen aan giften f 10.- en f 25.- uit eigen gemeente en f 50.- per brief van N.N. te A. Verder werd op de rekening van de school bij de Rabobank te Meerkerk een bedrag van f 8000.- overgeschreven als gift van het Fonds Van den Heuvel-Maljers. Op deze rekening werd ook overgeschreven een bedrag van f 250.- als gift van de zendingscommissie van de Chr. Geref. kerk te Genemuiden. We zijn met al deze giften van harte verblijd en we houden er ons van overtuigd, dat deze verantwoording met vreugde door het bestuur van de schoolvereniging en allen die bij het leven van deze school betrokken zijn zal worden gelezen. Het doet daar erg goed dat er hier met hen wordt meegeleefd en meegeholpen de school die uit eigen middelen moet worden gefinancierd in stand te houden.

B.

Bij de jaarwisseling

Het is voor het laatst dat we in het jaar 1989 via ons kerkblad een bezoek bij u brengen. Het jaar 1989 is bijna weer verleden tijd. Het zijn nog slechts vier dagen die ons van de laatste dag scheiden. Er kan natuurlijk nog veel in die dagen gebeuren. We zijn maar mensen van een dag. Het leven is zeer ongewis. Dat heeft ook het jaar dat voorbij ging ons wel geleerd.

Wanneer we aan het einde gekomen zijn, dan beginnen de gedachten zich te vernieuwen. In de wereld waarin wij leven is veel gebeurd. Oorlogen, revoluties, opstanden, rampen enz., de kranten stonden er elke dag vol van. We weten wat in het verleden gebeurd is. Wat ons in de toekomst te wachten staat is onbekend. Ten deze geldt: wij zijn van gisteren en weten niets. Eén ding weten we wel: de HEERE regeert! Dat staat boven alles. De meesten geloven het niet. Men heeft met God afgerekend. Men rekent er niet op dat God ook eens met hen afrekenen zal. En dan zal het vreselijk zijn om te moeten vallen in de handen van een levend God, Die buiten Zijn Zoon niet anders wezen kan dan een eeuwige gloed en een verterend vuur.

Doch degenen die werkelijk geloven dat God regeert, die kunnen rustig zijn. Want wat ook wankelt in deze wereld, wat ook valt, er is er Eén, Die van geen wankelen of vallen ooit weten zal.

*Als een kled zal 't al verouden.
Niets kan hier zijn stand behouden.
Wat uit stof is neemt een end,
Door de tijd, die alles schendt.
Maar Gij hebt, o Opperwezen,
Nooit verandering te vrezen;
Gij, Die d'eeuwen acht als uren
Zult all' eeuwigheid verduren.*

Ook het kerkelijk leven heeft niet stil gestaan. Wat onze eigen kerken betreft is het een synode-jaar geweest. Wie in het kerke-

lijke leven geïnteresseerd is heeft via de media de gang van zaken kunnen volgen. We zijn ergens gebleven die we waren. Enerzijds mag dit een zegen genoemd worden, gezien de onrust die overal in meer of mindere mate, ook op kerkelijk gebied, zich laat gelden. Er zijn heel wat kerken, die op een of andere wijze de naam "gereformeerd" in het vaandel voeren. Doch men is nog lang niet één met elkaar, omdat men het niet eens is met elkaar. Ik ben bang dat men dat ook nooit worden zal. Want al hebben we dezelfde belijdenis, het blijft altijd weer de vraag: hoe leest gij? En dan komen de verschillen openbaar.

Gelukkig als men over al het kerkelijk gekrakeel heen mag zien op Hem, Die het Hoofd van Zijn kerk is. Hoe verdeeld zij dan ook voor het oog van mensen zijn mag, het is tenslotte toch maar één lichaam. Dat ene lichaam heeft weliswaar vele leden. En daarin is veel verscheidenheid. Doch het is één Geest Die hen allen leidt. De allerbelangrijkste vraag is voor een ieder, of men van dat ene lichaam een levend lid mag zijn. Want als men dat door genade is dan zal men het ook eeuwig blijven. In het uur van de dood heeft er voor die levende leden een zalige verhuizing plaats. Want dan gaat men over van de strijdende naar de triumerende kerk. Daar zal de eenheid volmaakt worden gezien.

Het bovenstaande hebben we overgenomen uit het pasverschenen Kerkblad van de Chr. Geref. kerk te Elburg. Aldus schreef de plaatselijke predikant ds. H.C. van der Ent onder de rubriek: Pastoraal contact. Wat onze medewerker aan de Elburgers voorhoudt is voor al onze lezers van belang.

B.

Sprekende plaatsen

6.

Schotland heeft steden, die zeer oud zijn. Steden, die van betekenis zijn geworden. Tot die steden behoort St. Andrews. Dit stadje is gelegen aan de oostkust van Schotland. Vandaag is het geen dode stad. De universiteit en de golf-spelen houden haar levendig. Wat het laatste betreft is St. Andrews de golfhoofdstad van de wereld. Hier ligt ook de bakermat van dit spel. Een spel, wat men zo'n vijfhonderd jaar geleden al kende.

Maar wat voor ons de aandacht moet hebben is de universiteit van St. Andrews, de oudste universiteit die Schotland bezit. Zij werd gesticht in 1411. Aan die universiteit hebben verschillende schotse predikanten gestudeerd. Mannen, die de Heere heeft willen gebruiken in Zijn dienst. Aan de universiteit hebben ook bekende hoogleraren gedoceerd. Ik denk allereerst aan Samuël Rutherford. Verschillende preken van hem zijn vertaald in het Hollands. Alsook een bundel brieven (365). Zij zijn destijds vertaald door Jacobus Koelman. Rutherford ontving ook een benoeming aan de universiteit van Utrecht. Deze benoeming nam hij niet aan. In de oude kerk van St. Andrews heeft hij meermalen gepreekt. Hierin ging ook John Knox voor. Op het zeer oude kerkhof ligt Rutherford begraven, vlakbij de bouwvallen van de oude kerk, de kathedraal, daterend uit de 12e en 13e eeuw. De grootste die ooit in Schotland werd gebouwd. Nu de resten van de kerk laten nog duidelijk zien de geweldige omvang van de kerk. Op de begraafplaats liggen honderden begraven. Het was een zoeken naar de grafsteen van Samuël Rutherford. Maar hij werd gevonden. Men mag overal vragen om de leiding van de Heere. Staande bij het graf van deze dienaar des Heeren gaat er heel wat door je heen. De grafsteen is verweerd. De inscriptie kan nog gelezen worden. Zij luidt: Samuël Rutherford. Professor te St. Andrews. Overleden 29 Maart 1661. Tong en pen van mensen kunnen iets zeggen van Rutherford. Zijn onderwijs verhoogde zijn roem. Zijn oprechte Godsvrucht sprak. Gods Naam maakte hij bekend. Hij sprak over bovenstaande dingen. Doortrokken met Immanuëls liefde. Zeer orthodox was hij. Hij streed voor Sions Koning, Sions zaak en Schotlands wetten. Tot het einde van zijn leven. Tot de heerlijkheid, die hij in het geloof zag. Rutherford werd geboren in het jaar 1600. De inwerking van de duivel in zijn

jeugd jaren troffen hem bij het ouder worden. Zeer diep. Aan jongeren schreef hij: "de oude as van de zonden van mijn jeugd, zijn mij nu een vuur van droefheid. Daarom wacht u voor een groene, jonge duivel, die nog nooit begraven is geweest. De duivel is zeer te vrezen (ik bedoel met het oog op de zinnelust en prikkelende hartstochten van de jeugd) want in die jeugd vindt hij droog hout, droge kolen en een heet haardvuur. En hoe spoedig kan hij met zijn vuursteen vuur maken en het met zijn blaasbalg aanblazen en zo het hele huis in vlam zetten".

IJver kenmerkte het leven van Rutherford. Rusteloos was hij bezig. Het was zijn lust en zijn leven te preken en te studeren, te lezen en te schrijven. Wie 's avonds langs de pastorie kwam zag op de studeerkamer het flakkerend kaarslicht. Men zei van hem: "Hij is altijd in gebed. Hij is altijd aan het preken: altijd de zieken aan het bezoeken: altijd aan het schrijven en altijd aan het studeren". In dit alles ging het hem om de Heere, Zijn koninkrijk, Zijn dienst en het heil van zondaren.

Zijn laatste dagen zijn ook sprekend geweest. Rijke getuigenissen werden gehoord. Het levende geloofskontakt met Zijn Heere en Koning deed hem uitroepen: "Ik zal blinken. Ik zal Hem zien, gelijk Hij is. Ik zal Hem zien heersen en heel de verheerlijkte gemeente met Hem. Ik zal mijn ruim aandeel daarin hebben. Mijn ogen zullen mijn Verlosser zien, ja deze mijn ogen en niet een vreemde zal ik voor mij aanschouwen: en moge dit woord vermetel schijnen, toch is het geen grootspraak of inbeelding; 't is de waarheid, onwrikbare waarheid: laat de naam van mijn Heere verhoogd worden, en laat mijn naam, zo het Hem lust, vernietigd worden, opdat Hij alles in allen zij. Al doodde Hij mij duizendmaal tienduizend malen, toch zal ik op Hem vertrouwen".

Sprekend over zichzelf merkte hij op: "ik haal de pen door alles wat Hij mij ooit heeft doen begeren of verrichten. Ik beschouw het als bezoedeld en onvolkomen, omdat het van mij is voortgekomen. Ik schuil in Christus niet slechts opdat Hij mij rechtvaardige, maar ook mij heilige". Met nadruk liet hij hierop horen: "Hij is mij van God gegeven tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligheid en verlossing. En dit houd ik vast. Dit blijve Hij. Hij is mijn enig Al".

Tegen een aantal kollega's die hem bezochten op zijn sterfbed, sprak hij: "Mijn Heere en Meester is de Overste van tienduizend maal duizenden, met Hem kan niemand in de hemel of op de aarde vergeleken worden. Lieve broeders doet alles voor Hem. Bidt voor Christus. Preekt voor Christus. Weidt de kudde aan uw zorg toevertrouwd voor Christus. In één woord: verricht alles voor Christus. Wacht u voor het ijdel mensen behagen, want ach! Daarvan zijn wij maar al te zeer doortrokken. Hij, voor Wiens aangezicht ik sta, weet dat ik de belangen van Jezus Christus heb behartigd en ik heb de voorspoed van Zijn evangelie gepoogd te bevorderen". Zijn ambtsbroeders moesten een boodschap voor alle dienaren meenemen: "Komt uit voor de naam en de zaak des Heeren. Blijf getrouw aan de leer van het Covenant en hebt acht op de kudde aan uw zorg toevertrouwd. Weidt de kudde uit liefde. Preekt voor God. Bezoekt de gemeente en onderwijst de jeugd voor God. Ja doet alles voor God. Wacht u voor mensen behagen. De opperste Herder zal spoedig verschijnen. In de namiddag voor zijn sterfdag zij hij: "O, dat al mijn broeders in de bediening eens wisten, welk een Meester ik gediend heb en welk een vrede thans mijn deel is. Ik zal in Christus ontslapen en als ik zal opwaken, zal ik verzaagd worden met Zijn Beeld.

Deze nacht zal de deur sluiten en mijn anker binnen het voorhangsel liggen. Morgenochtend zal ik om vijf uur in de slaap van hier gaan. Op alles wat van mij is en was schrijf ik de dood. De haven waar ik wens aan te landen is verlossing en vergeving door het bloed van Christus. Gij zult mij het pad des levens bekend maken. Verzadiging van vreugde is bij Uw aangezicht. Daar is nu niets tussen mij en de opstanding: slechts dit ene: "heden zult gij met Mij in het paradijs zijn". Tot zijn enigst kind, dat nog in leven was sprak hij: "Andermaal heb ik je aan de Heere

overgegeven. Zeg aan allen, dat mijn snoeren in liefelijke plaatsen gevallen zijn. Een schone erfenis is mij geworden. Ik loof de Heere, Die mij raad heeft gegeven". Ps. 16. Op het door hem genoemde moment stierf Rutherford. 61 jaar oud. Terecht schreef iemand: "Hij was een groot man. En het ware te wensen, dat de Geest van Christus, Die Rutherford bezielde, ook vandaag de dienaren van het Woord zou bezielen. Met diezelfde liefde, bewogenheid en hemelse gezindheid. Er zouden grote dingen gebeuren". De Heere geve het. Tot Zijn glorie!

Ds. M.C. Tanis.

De toekomst

In het jaar 1989 zijn verschillende regeringsleiders hun macht kwijt geraakt. Zij hadden daar misschien helemaal niet op gerekend. Soms op het onverwachtst werd hun de macht ontnomen, die zij soms jarenlang hadden uitgeoefend. De president van Roemenië werd niet alleen van zijn macht beroofd, hem werd ook het leven benomen. Wie had dit enkele maanden geleden kunnen denken. Moeten wij boven dit alles niet schrijven: De Heere regeert? Het gaat vaak heel anders dan wij mensen denken. Het is niet onmogelijk, ja zelfs voor de hand liggend, dat er leidslieden zijn die zich afvragen: Wat gaat er met mijn positie gebeuren? Zal ik mijn macht ook kwijtraken? Die vraag is alleszins begrijpelijk, gezien de gebeurtenissen in het achter ons liggende jaar. Het is een vraag die we ook in de Bijbel al tegenkomen. Koning Nebukadnezar heeft zichzelf die vraag ook gesteld. In gedachten was hij bezig met de toekomst. We lezen in Daniël 2 : 29a: "Gij, o koning! op uw leger zijnde, klommen uw gedachten op, wat hierna geschieden zou."

Blijkbaar was Nebukadnezar niet gerust op de toekomst. Wat zou er allemaal gaan gebeuren? Zou zijn positie in gevaar komen? Zal de vraag ook niet in zijn hart gerezen zijn wat er na zijn sterven zou geschieden? Uiteraard valt het geenszins af te keuren indien er aan de toekomst wordt gedacht. Het is zelfs een goede en geboden zaak. Bij het ingaan van het nieuwe jaar zullen verreweg de meeste mensen zich toch wel afgevraagd hebben wat er dit jaar allemaal zal gaan gebeuren. Hoe zal het wereldgebeuren zich ontwikkelen? Zullen de veranderingen in Oost-Europa de spanning doen afnemen tussen het vrije westen en het tot voor kort communistische Oost-Europa? Of zullen al die veranderingen in de toekomst juist nieuwe spanningen en conflicten oproepen? Mogelijk hebt u zich ook de vraag gesteld wat er in dit jaar in Nederland zal gaan gebeuren. U zult ook de vraag onder ogen hebben gezien wat er met uzelf, met uw kinderen en verdere familieleden zal plaatsvinden. Er kunnen grote zorgen zijn omtrent de opvoeding. Misschien is er onzekerheid of u al of niet uw werk zult behouden. U kunt ook een ziekte hebben waarvan u zich afvraagt hoe het verloop ervan zal zijn. Niet alleen kerkmensen, maar ook wereldlingen denken aan de toekomst. Maar de laatstgenoemden denken er op een verkeerde wijze aan. Waar gaan hun gedachten immers naar uit? Het is naar de dingen van dit aardse leven. Zij worden in beslag genomen door het tijdelijke en lichamelijke. Het hart gaat uit naar geld en goed. Er wordt geleefd bij het hier en nu. Door de diepe val in Adam een opgaan in de dingen van beneden totdat men er voor eeuwig in ondergaat. Er is immers niet de geringste hoop dat zulke wereldlingen ooit in het hemelse Jeruzalem zullen komen. Zij zouden zich er ook geen ogenblik thuisvoelen. Zij zijn immers onrein, zondig en onrechtvaardig gebleven. In Openb. 22 staat dat buiten het hemelse Jeruzalem zullen zijn "de honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk die de leugen liefheeft en doet." De liefde tot de zonde is gebleven. Ook de haat tegen God en de naaste. Zulken zullen komen in de plaats die brandt van vuur en sulfur.

Op welke wijze denkt u aan de toekomst? Lijken uw gedachten op die van de wereldling? Ook als kerkmens gaan we van nature

op in de dingen van beneden. De gedachten zijn dan zo vervuld van eten, drinken en vrolijk zijn. Wat het ene nodige betreft wordt heimelijk gedacht dat men de tijd nog wel heeft. De tijdelijke belangen staan bovenaan. Het wordt niet beleefd dat het leven een damp is en dat de dood ieder uur wenkt. Ook al ziet men het rondom bevestigd dat er slechts een schrede is tussen ons en de dood. Men stelt zichzelf gerust met de gedachte dat er nog tijd genoeg zal zijn om na te denken over de waarachtige bekering. Dat het door genade beleefd zou mogen worden dat sterven God ontmoeten is en dat dit zonder wedergeboorte en waarachtige bekering niet kan. Het zal immers vreselijk zijn te vallen in de handen des levenden Gods. De duivel ziet niets liever dan uitstel. De Heere zegt in Zijn Woord: Heden zo gij Mijn stem hoort, verhardt u niet. We leven in een tijd dat de hel niet verschrikt en de hemel niet verkwikt. Lauwheid, zorgeloosheid en wereldgelijkvormigheid onder vele kerkmensen. Misschien denkt u dat u toch wel wat ernstiger bent, ja zelfs heel wat ernstiger dan de mensen die zojuist beschreven zijn. U neemt de dingen van het leven ernstig. U leeft niet zo luchthartig. U neemt trouw uw kerkelijke en godsdienstige plichten waar. Heimelijk maakt u van dit alles een grond voor de eeuwigheid. Dat u toch zou mogen bedenken dat er buiten Christus geen leven is, maar een eeuwig zielsverderf. Bedrieg uzelf toch niet. Dat u als een arme bedelaar, als een des doodsschuldige, als een veroordelenswaardige zou mogen leren smeken om genade en ontferming in dit pas begonnen jaar. Dat op het smeekgebed de waarachtige bekering geschonken zou mogen worden. Dat zou een echt nieuw begin in dit jaar betekenen.

Alleen zij die de Heere door genade mogen vrezen wacht een heerlijke toekomst. Van hen geldt wat in het boek Openbaring staat opgetekend: "Zalig zijn zij die Zijn geboden doen, opdat hun macht zij aan de Boom des levens, en zij door de poorten mogen ingaan in de stad." Hoe dieper zij ontdekt worden aan hun zonden en zondige aard, hoe groter wonder het voor hen wordt dat die heerlijke toekomst wacht. In Adam hadden zij moeten vrijwillig gekozen voor een heel andere toekomst. Gekozen voor de eeuwige rampzaligheid. God de Vader heeft Zijn Zoon gezonden op deze aarde. De Zoon wilde van eeuwigheid komen op deze aarde om te lijden en te sterven, om de helse smarten en benauwdheden door te maken voor Zijn Kerk opdat die Kerk de eeuwige zaligheid verworven en geschonken zou worden. Vaak is er vrees in het leven van Gods kinderen dat zij om zullen komen. De duivel gaat immers rond als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden. De satan maakt listig gebruik van vele valkuilen en strikken. Gods kinderen zijn zo zwak in zichzelf. In eigen kracht kunnen zij geen ogenblik staande blijven. Tot hinken en tot zinken elk ogenblik gereed. Maar de Alwetende kent al de listen en raadslagen van de vorst der duisternis. Dat alles is voor Hem als een geopend boek. De Almachtige zal niet toelaten dat een der Zijnen zal weggetrokken worden in de eeuwige rampzaligheid. Hij beschermt en bewaart hen. Hij doet hen komen in de eeuwige heerlijkheid. Het zijn rijke ogenblikken waarin het oog des geloofs van Gods kinderen gericht mag worden op Christus, Die gezeten is aan de Rechterhand Gods des Vaders. Hij heeft alle macht in hemel en op aarde. Hij draagt er zorg voor dat de satan, die in beginsel van de troon is gestoten in het hart, er niet opnieuw plaats zal nemen. De Heere is gaan regeren in het binnenste. Zijn Koninkrijk in het hart kan nooit meer teniet gedaan worden. Hoe de tijdsomstandigheden zich ook zullen ontwikkelen, de Heere zal hen gedenken en geven wat zij nodig hebben. Hun toekomst is niet onzeker. Eenmaal komt de tijd dat zij sterven zullen of de dag van de wederkomst van Christus zullen meemaken. Dat zal voor hen betekenen een eeuwig bij de Heere mogen zijn. Verlost van de zonde, verlost van alle eigenbedoeling, verlost van die onreine bronwel van wanbedrijven die zij met zich om blijven dragen zolang zij in dit leven zijn. De strijd te boven. Die bange strijd tussen vlees en geest. Verlost van het verdorven bestaan. Dan eeuwig en volmaakt

de Heere bedoelen en loven. Op Gods tijd zullen zij hun wens verkrijgen. Is dat geen heerlijke toekomst? Zou u daar niet jaloers op worden? De Heere moge het schenken naar het vrije van Zijn welbehagen, uit genade alleen. Zo zal verstaan worden: Maar (blij vooruitzicht, dat mij streelt!) Ik zal ontwaakt, Uw lof ontvouwen, U in gerechtigheid aanschouwen, Verzadigd met Uw Godd'lijk beeld.

Werkendam

Ds. A. van Heteren.

Katwijk aan Zee afscheid van ds. D. Slagboom

Het was vrijdag 5 januari j.l. voor deze gemeente en ook voor ds. D. Slagboom en zijn gezin een dag die in het teken stond van het nemen van afscheid. Ruim tien jaren lang heeft deze dienaar des Woords daar mogen arbeiden. De banden waren hecht. Van weerskanten ging het afscheid nemen gepaard met weemoed. Zo was het ook gegaan met vorige dienaren.

De gemeente Katwijk aan Zee werd geïnstitueerd op 14 maart 1944. Van 1947-1952 stond ds. P. van der Bijl er. De gemeente groeide onder ds. N. de Jong, die er predikant was van 1952-1964. Onder hem kwam het mooie kerkgebouw aan het Duinrustplein, de Bethelkerk, tot stand. Ds. H.C. van der Ent volgde ds. De Jong op. Deze diende Katwijk van 1965-1978. Ds. Slagboom kwam op 21 december 1979 naar Katwijk. Deze gemeente heeft dus dienaren gehad die lang aan haar verbonden bleven, dienaren die de volle raad Gods tot zaligheid verkondigden. De vacante perioden duurden slechts kort. Er zijn stormen over de gemeente heengegaan, maar de Heere heeft over haar gewaakt.

Ds. Slagboom kreeg het beroep naar Doornspijk en het was de Heere Zelf Die zijn hart overboog om dit beroep aan te nemen. Vandaar dat op de avond van bovengenoemde dag een afscheidsdienst was belegd.

Het ruime kerkgebouw was vol toen de dienst om half acht begon. Er waren vele genodigden en belangstellenden uit andere gemeenten, o.a. uit Doornspijk, Barendrecht, Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop. Er waren verschillende predikanten, ook uit andere plaatselijke kerken.

Na votum en groet liet ds. Slagboom zingen Ps. 119 : 33 en 52. Hij las na de geloofsbelijdenis 1 Corinthen 13 en noemde zijn tekst: 1 Corinthen 16 : 22: Indien iemand den Heere Jezus Christus niet liefheeft, die zij een vervloeking: Maranatha! Waarna hij voorging in gebed.

Het uur van afscheid is daar. Aldus ds. Slagboom. We mochten hier ruim tien jaar staan. Hij is nergens zo lang geweest als hier. Hij mocht week aan week het evangelie van vrije genade verkondigen. De Heere heeft kracht willen geven voor allerlei arbeid. Spreker heeft tegen deze avond opgezien. Als tegen een hoge berg. Het valt moeilijk om afscheid te nemen. Hij moest denken aan een kind van God dat bij het sterven tot haar man zei: er was wel eens wat, maar de liefde is gebleven. Het geheim van die liefde is de verbondenheid die uit God is geweest. God Zelf heeft in moeilijke omstandigheden ondersteund. Spreker was geroepen om hier te arbeiden. Er viel zegen onder de prediking. God heeft hem liefde tot Katwijk gegeven, liefde om telkens voort te gaan met de bediening van het Woord, het Woord van God. Er was verbondenheid door God door de liefde. Dat is het enige wat blijft. Het woord blijft en de zegen die uit God is, de liefde die God werkt in het hart. De liefde verbindt. De liefde wijst ook naar de toekomst.

Het woord voor vanavond gaat over:

HET LIEFHEBBEN VAN DE HEERE JEZUS CHRISTUS:

1. de oorzaak verkondigd,
2. het gemis veroordeeld,
3. de vervulling verwacht.

We zingen Ps. 138 : 2 en 4. Er wordt gecollecteerd.

Hierna spreekt ds. Slagboom, kort samengevat, het volgende:

Paulus is aan het einde van de brief, die hij gedicteerd heeft. Hij wil nog een enkel woord, vanuit zijn hart, heel persoonlijk, geleid door de Heilige Geest, met eigen hand schrijven.

Hij is bewogen in liefde over de gemeente. In dit hoofdstuk gaat het veel over de liefde. De liefde doortrekt alles wat hij zegt; ook in de tekst spreekt de liefde. De ontboezeming: niet-liefhebben heeft een positieve grondslag, rust op wat Paulus gepredikt heeft. Paulus kan zo vermanen, omdat hij in deze brief zoveel over de liefde gesproken heeft. De oorzaak van deze liefde heeft Paulus vooral verkondigd.

De liefde is te danken aan Hem Die eerst heeft liefgehad. Vaak wordt over liefde gesproken buiten de nood van de mens om. Liefde tot de Heere Jezus Christus brengen wij niet voort. We zijn zo hard als een spijker. We zijn haters van God en onze naaste. We zijn vervreemd van God en Christus. Dat is ons bestaan. Christus alleen is de oorzaak van de liefde tot Hem. God is de diepste bron ervan. De liefde komt bij God vandaan. De liefde heeft gestalte in Hem Die aan het recht heeft voldaan. Christus is de openbaring van Gods liefde geworden. Hij heeft door Zijn Middelaarswerk liefde verworven. Paulus weet ervan in eigen leven. God bracht Paulus tot stilstand. Dat wordt vaak overgeslagen. Daar is de liefde van Paulus geboren, als verloren zondaar.

De oorzaak van de liefde heeft spreker week aan week mogen prediken. Het liefhebben van de Heere Jezus Christus is beslissend. Paulus kent de gemeente van Corinthe met alles wat er verkeerd is. Corinthe was een grote gemeente. Paulus is er met veel strijd geweest. Er werden er velen toegebracht. Er waren naam-christenen bij. De apostel gaat met ernst over de eeuwigheid spreken: Indien... die zij een vervloeking. Een anathema. Een verbanning. Het gaat over de vervloeking onder de toorn van God. Daar mag een dienstknecht des Heeren niet van zwijgen, van verdoemenis, vervloeking. De apostel zwijgt er niet van. Hij spreekt ervan om te bewegen tot het liefhebben.

Maranatha komt erbij. Heere, kom. Een wachtwoord. Hier dit woord te zien in het licht van de wederkomst van Christus. Door dat woord riep men tot bekering. Jezus komt. Hij roept tot geloof. Hij smeekt: of gij nog in deze uwe dag mocht bedenken wat tot vrede dient.

Wanneer het Woord van God wordt veracht dan is er vervloeking. Spreker mag Hem nog prediken. Dat Hij voor vijanden, vervloekten de vloekdood heeft willen sterven.

Er is ook vertroosting in dit woord verborgen. Voor hen die de Heere Jezus Christus waarlijk liefhebben. Spreker had vanmorgen mogen opmerken dat de zon doorbrak na dagen van donkerte. Het was hem een wonder. Het wees hem op de Zon der gerechtigheid die ook doorbreekt.

Maranatha. Hij komt. Daar spreekt troost in. Het was een roep om Zijn komst. Dat sluit aan bij allen die zuchten. Hij zal Zijn werk volbrengen. Het is ontzettend als wij er niet bij zullen zijn. Zo gij Zijn stem dan heden hoort.... Er is een eenheid tussen hen die hun wens al hebben verkregen en hen die nog op aarde zijn.

Het geloof dat in de liefde openbaar komt doet verwachten. Straks zal er één schare zijn van allen die Hem in onverderfelijkheid hebben liefgehad. Dan zijn er geen zonden meer die benauwen. Dan zullen zij allen het wonder bezingen van het werk van de Heilige Geest, van de Zoon en van de Vader. Amen.

We zingen: Ps. 97 : 6.

Daarna spreekt ds. Slagboom de gemeente en deze en gene toe. Hij verheugt er zich over, dat zijn echtgenote toch nog deze afscheidsdienst heeft kunnen meemaken en dat zijn zoon uit Zuid Afrika kon overkomen en hier ook aanwezig kon zijn. Zijn oude vader was verhinderd door de ziekte van een zoon en ds. Van der Ent door de ziekte van zijn vrouw. Uit de toespraak van ds. Slagboom blijkt wel hoe nauw de banden tussen hem en de zijnen en de gemeente Katwijk waren.

Ouderling Tavenier sprak welmenende woorden ten afscheid. Ds. P. van Zonneveld van Scheveningen sprak als consulent en namens de classis en drs. W.C. Hovius, Hervormd predikant te Katwijk, namens anderen en als vriend.

Na een kort dankwoord van ds. Slagboom

zongen we Ps. 122 : 3, waarna de scheidende dienaar voor de laatste maal als eigen predikant de zegen des Heeren op de gemeente legde.

Voor de genodigden was er gelegenheid om in het gebouw achter de kerk een kop koffie te drinken. Daar troffen we vele vrienden en bekenden aan. Later waren ds. Slagboom en de zijnen er ook. Zij hadden eerst in het kerkgebouw aan de gemeente en andere belangstellenden gelegenheid gegeven om afscheid van hen te nemen.

Het was een goede avond. Het was een rijke Woordbediening. De familie Slagboom gaat Katwijk verlaten, maar de troost voor Katwijk is dat de Heere blijft. Ds. Slagboom sprak de hoop nog uit dat deze gemeente weer spoedig een eigen leraar in Gods gunst zou mogen ontvangen. Daar kunnen we ons van harte bij aansluiten.

B.

Zeer moeilijk lerende kinderen

Het bestuur van de Stichting voor Christelijk (voortgezet) Speciaal Onderwijs op Reformatorische Grondslag voor Gouda en Omstreken schrijft het volgende:

De Ds. N.H. Beversluisschool te Gouda krijgt een afdeling voor zmlk.

Onder het opschrift "Reformatorisch Speciaal Onderwijs te Gouda" werd u in dec. 1988 meegedeeld dat in Gouda na een aantal jaren van voorbereiding een school voor moeilijk lerende kinderen (mlk-(V) SO) werd toegewezen aan de Stichting voor Christelijk (Voortgezet) Speciaal Onderwijs op Reformatorische Grondslag voor Gouda en omstreken.

Betreffende de aanvraag voor een aan deze mlk-voorziening te koppelen afdeling voor zmlk, moest nog worden bericht dat deze aanvraag was afgewezen. Het verheugt ons zeer nu te kunnen berichten dat ons toestemming is verleend met de afdeling voor zeer moeilijk lerende kinderen (zmlk) te mogen starten per augustus 1990.

Voor belangstellenden wordt op D.V. 1 februari 1990 een voorlichtingsbijeenkomst georganiseerd in het schoolgebouw, Hoogenburg 24 te Gouda.

Bij dezen wordt u hiervoor hartelijk uitgenodigd. De bijeenkomst begint om 20.00 uur. Op deze avond zal informatie worden gegeven over het zmlk-onderwijs, voor wie het is bestemd en wat het inhoudt, het vervoer van de leerlingen naar school, de wijze van aanmelden en de procedure bij het toelaten van leerlingen. Vanzelfsprekend wordt er ruime gelegenheid geboden voor het stellen van vragen, zowel in het algemeen als persoonlijk. Verschillende bestuursleden en personeelsleden zijn hiervoor deze avond aanwezig.

Opgave van leerlingen kunt u doen vanaf 1 februari bij de secretaris van het bestuur of bij de directeur van de school. Ook voor het verkrijgen van inlichtingen kunt u zich tot hen wenden.

Het adres van de secretaris van het bestuur is: Mozartlaan 19, 2742 BK Waddinxveen, tel. 01828-19521. En van de penningmeester: Regentesseplantsoen 13, 2801 CK Gouda, postbank: 97140.

Het adres van de directeur van de school is: Dijkgraafslag 38, 2805 DG Gouda, tel. 01820-29566.

Voor de jeugd

Nehemia 89

"Staat op, looft den HEERE, uwen God van eeuwigheid tot eeuwigheid; en men love de Naam Uwer heerlijkheid, die verhoogd is, boven alle lof en prijs.

Gij zijt die HEERE alleen, Gij hebt gemaakt den hemel, den hemel der hemelen en al hun heir, de aarde en al wat daarop is, de zeeën en al wat daarin is, en Gij maakt die allen levend; en het heir der hemelen aanbidt U...."

Neh. 9 : 5b en 6.

Beste jongelui!

Als jullie dit artikel onder de ogen krijgen, heeft het nieuwe jaar al weer zijn intrede gedaan. Twee cijfers zijn er ditmaal op de

kalender versprongen. 89 is 90 geworden. We beginnen dus aan het laatste tiental jaren van de twintigste eeuw. Laat ik beginnen met alle lezers een gezegend nieuw jaar te wensen. Dat is altijd nog een goede zaak, al kan natuurlijk niemand iemand iets geven. En niemand weet wat hem/haar in het jaar dat we zijn binnengetreden, te wachten staat. Het kan voorspoed zijn en ook tegenspoed. Het kan gezondheid zijn en ook ziekte. We kunnen meevallers hebben en ook tegenslagen. Ons leven kan gespaard worden, het kan ook beëindigd worden. Laten we ook met dat laatste vooral rekening houden. Want vroeg of laat komt eenmaal toch die dag, dat we onze laatste dag beleven. En dan moeten we sterven en voor God verschijnen. Dat kan alleen zonder verschrikking gebeuren, wanneer we door het geloof geborgen zijn in het dierbare bloed van de Heere Jezus Christus. Dat heeft Hij gestort op de kruisheuvel Golgotha, als een losprijs voor een des doods schuldig volk. Wie dat door genade mag verstaan, wordt van sterven altijd beter. Dat jullie toe te wensen, is toch geen slechte wens. God vervulde hem naar de rijkdom Zijner genade.

Ook dit jaar hopen we weer door te gaan met de overdenking van het boek Nehemia. Veel denkstof is ons al aangereikt. Ik hoop niet dat het voor niets geweest is, doch dat het een zegenrijk gevolg in jullie leven gehad zal mogen hebben. En zo niet, dat het jullie dan toch nog tot zegen zal mogen zijn. Wat vandaag nog niet gebeurd is, kan morgen komen. Laat daarom niet af, hand en oog, op te heffen naar omhoog. Totdat Hij ook jullie genadig zij.

De laatste keer hebben we geschreven over het genadeverbond. Daar is in de loop der jaren, eeuwen al zo veel over geschreven. Ook getwist. En met dat al komt men niet zo veel verder. Men is er veel verder door uit elkaar komen te staan. En dat kan alleen maar jammer genoemd worden.

Het is een betekenisvolle zaak. En ook ik zal er het laatste woord wel niet over schrijven. Toch wil ik, vanwege de belangrijkheid, er nog wel een enkel woord over zeggen. En dan gaat het niet over beschouwing, maar beleving.

Het is opgericht met Abraham en zijn zaad in het oude testament. In het nieuwe testament wordt het opgericht met de gelovigen en hun zaad. Wat zijn nu gelovigen? Je kunt er van uitgaan, dat een ieder die belijdenis van het geloof heeft afgelegd, een gelovige behoort te zijn. Inderdaad, lees goed wat er staat. Krachtens zijn belijdenis behoort hij een gelovige te zijn. Je kunt dat het ideaal noemen. Dat moet worden vastgehouden. Daar moet naar worden gestreefd. Doch dat het ideaal nog nooit bereikt is, weet een ieder die geen vreemdeling in Jeruzalem is. De werkelijkheid is ver bij de idealiteit vandaan. Het is niet al Israël, wat Israël genaamd wordt. En dat zal het ook wel nooit zijn.

Dat de realiteit niet aan de idealiteit beantwoordt, is niet de schuld van God, doch altijd van de mens. Want van het in werkelijkheid ongelovig zijn, kan men nooit God de schuld geven. Ik weet wel dat een mens probeert zich achter zijn onmacht te verschuilen, doch dan vergeet hij weer dat hij door eigen schuld in een staat van geestelijk onvermogen is terecht gekomen.

Wanneer een mens een werkelijk gelovige mag zijn, wat een vrucht is van een vrijvallend Godsgeschenk, zal hij nooit zichzelf daarvoor de eer kunnen geven. Hij zal dat ook niet willen. Hij wil alleen God de eer geven. Tegelijkertijd zal hij stof tot verootmoediging vinden, omdat bij hem de werkelijkheid zover bij de idealiteit vandaan ligt. Want wie behoorde hij als bondgenoot van God te zijn, en wie is hij als zodanig? Het lijkt gewoon nergens op. Als hij in een rechte verhouding tegenover God mag komen, kan hij alleen maar als een verbondsbreker komen. Want dat doet "Gods kind" van zijn kant iedere keer weer. Wanneer men daarover voor God in de schuld mag komen, dan doet de HEERE van Zijn kant ervaren, dat Hij het verbond niet verbroken heeft. Doch dat het trouw is, al wat Hij ooit beval. Het staat op recht en waarheid pal, als op onwrik-

b're steunpilaren. Hij is het die verlossing zond; aan al Zijn volk en Hij zal het verbond met hen in eeuwigheid bewaren.

Degenen die zó de verbondsverhouding beleven - en dat gebeurt echt niet elke dag - die zal de kinderen die God hem/haar heeft gegeven, zoeken op te voeden in de vreze des Heeren. Wie de waarde van het verbond, door het geloof voor zichzelf niet kent, zal het zijn kinderen ook niet zoeken bij te brengen. Men kan dat bij de Doop wel plechtig beloven. "Ja" is gauw gezegd. Doch het moet ook worden gedaan. Velen denken aan het "doen" nooit. Men komt zijn verplichtingen tegenover God en z'n zaad eenvoudig niet na. Wat daarvan de gevolgen zijn, kan een ieder weten. De verbondswraak wacht de zodanigen. Iemand die wél de waarde van het verbond voor zichzelf kent, en zijn kinderen overeenkomstig zijn beloften zoekt op te voeden in de vreze des HEEREN, zal ook hier geen stof vinden om zichzelf op de borst te slaan, of het zou moeten wezen in die zin, zoals de tollenaar het deed, die zeide: O God, wees mij, zondaar genadig! Nochtans is het de eeuwen door gebleken dat God in de lijn der geslachten Zijn kerk bouwt. Godvrezende ouders mogen wel eens een *genadige* vrucht van hun gebrekkige opvoeding zien. Dat dit echter niet altijd gebeurt, kunnen we uit de bijbel zelf weten. Want aan de Godzaligheid van Samuël zal wel niemand twijfelen. En dat hij zijn kinderen de vreze des HEEREN heeft zoeken bij te brengen, daar kun je ook wel zeker van zijn. Nochtans staat van zijn kinderen geschreven dat zij niet wandelden in zijne wegen. Met andere woorden: zij gingen niet in het voetspoor van hun vader, dat is in de wegen des HEEREN. God betoont daarin dat Hij altijd Zijn genade geeft aan wie Hij wil.

Al kan ik hier voor mijn denkend verstand de zaak niet sluitend krijgen, dan dien ik te geloven, dat hetgeen hier door mij niet begrepen wordt, bij God in orde is. God laat zich niet narekenen. Hij laat zich ook niet ter verantwoording roepen. Hij doet alles wat Hem behaagt. In alle omstandigheden God God laten, is wel een van de moeilijkste stukken in het leven des geloofs. Doch wie werkelijk het geloof mag kennen, kent ook de tijden dat hij het met God eens mag zijn, en dat hij het uitspreekt: De HEERE doe wat goed is in Zijne ogen. We moeten ook ten deze belijden: God is groot en wij begrijpen het niet.

Ik ga echter weer naar het plein bij de Waterpoort, anders zouden we te ver van huis raken met onze gedachten. Degenen die in 5a met name zijn genoemd, zou je voorgangers van het volk kunnen noemen. Zij wekken het volk op om te gaan staan en de HEERE te loven. Want Hij heeft een zeer heerlijke Naam. Die verhoogd is boven alle lof en prijs. Die zeer heerlijke Naam is de verbondsnaam, de Naam Die in de bijbel met allemaal hoofdletters geschreven staat: HEERE. We gaan daar nu niet verder op in, daar over het verbond al het een en ander gezegd is. Niet dat er niets meer over te zeggen zou zijn. Want het is een eeuwige Naam, met een inhoud, die de eeuwigheid omvat. Het is een Naam, Die naar zijn inhoud en volheid nooit is uit te drukken. Hij betekent: "Ik zal zijn, die Ik zijn zal". Je kunt op de HEERE altijd aan. Dat wordt een *wonder* voor hen die er achter zijn gekomen, dat de HEERE op hen niet aan kan. Is dat jullie ook wel eens een wonder geworden?

Het is een Naam die boven alle lof en prijs verheven is. Dat wil heel eenvoudig zeggen, dat alle namen, in de hemel en op de aarde, er ten enenmale bij in het niet vallen. Ook de namen in de hemel? zal mogelijk iemand vragen. Inderdaad. Want in de hemel dragen de heilige troongeesten, de engelen ook namen. Denk maar aan Gabriël. Dat is die bekende engel uit de kerstgeschiedenis. Hij zei: Ik ben Gabriël, die voor God sta! Doch, hoe verheven zijn naam ook geweest is, hij valt er ten enenmale bij in het niet. Als dit van die heilige hemelburger geldt, hoeveel te meer geldt dit dan van nietige stoffbewoners, die in werkelijkheid, bij God vergeleken, nog minder dan aardwormen zijn. Zij hebben soms een klinkende naam onder de mensen. Wereldwijd vermaard! Doch God

doet hun naam met hen vergaan. Alleen Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen. Men loof Hem vroeg en spã. De wereld hoor en volg mijn zangen. Met amen, amen na. Ik ben voor ditmaal weer aan het einde. Tot de volgende keer D.V.

Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

De boetvaardige tollenaar
door Theodorus van der Groe.
Uitgeverij Den Hertog b.v. - Houten.

Dit werkje bevat een verhandeling over Lukas 18 : 13: En de tollenaar van verre staande, wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar de hemel, maar sloeg op zijn borst, zeggende: O God, wees mij zondaar genadig. De uitgever zegt in een *Woord vooraf*: "Eén van de meest bekende geschriften die Theodorus van der Groe (1705-1784) heeft nagelaten is de *Toetssteen der ware en valse genade*. In het tweede hoofdstuk van dit boek handelt Van der Groe over 'de kennis der ellende', of van een ware zaligmakende overtuiging des Heiligen Geestes. Met een verhandeling over de gelijkenis van de boetvaardige tollenaar worden besproken zaken 'kortelijk bijeen getrokken', aldus Van der Groe. De verhandeling werd in 1848 voor het eerst afzonderlijk uitgegeven. In het begin van deze eeuw verscheen bij H. Verhoog te Nijkerk een nieuwe uitgave, die enkele herdrukken beleefde. Thans verschijnt het boekje in de hedendaagse spelling."

Van der Grøe begint als volgt: "Als wij aandachtig letten op dit tafereel van een ware *evangelische boetvaardigheid*, dan zullen wij bemerken dat deze tollenaar vier zaken had waarin eigenlijk de ware boete, of zaligmakende overtuiging van zonden gelegen is, zoals die door de Heilige Geest gewerkt wordt in de harten der uitverkorenen. De tollenaar had namelijk: boetvaardige voeten, boetvaardige ogen, boetvaardige handen en een boetvaardige mond."

Deze prediker heeft de gevaren onderkend, die er ook in zijn dagen al waren. Het is goed dat we naar hem luisteren. Hij zegt aan het einde:

"Al wie dan zijn eeuwige zaligheid waarlijk liefheeft, die arbeide toch, om hieromtrent met de uiterste zorgvuldigheid te werk te gaan en wachte zich voor deze bedriegelijke list des satans van een *evangelische bekering*, zonder een vooraf gelegde goede grond van een *wettische overtuiging*, die diep genoeg doordringt tot in de binnenste delen van het hart, en door welke de mens alleen waarlijk een gepast voorwerp voor Christus en voor een weg van evangelische genade of bekering gemaakt kan worden. (.....)"

Het boekje telt 59 bladzijden en kost f 12,50.

B.

Fridericus Ragstat a Weille

door dr. J. Haitsma.
Uitgeverij J.J. Groen en Zoon - Leiden.

Dit is het eerste deel van de serie *Vergeten eerstelingen*. In deze serie verschijnen monografieën over Messiasbelijdende joden. De opzet is zodanig dat zowel kerkhistorisch als theologisch geïnteresseerden met deze boeken hun winst kunnen doen. De redactie wordt gevormd door drs. M. van Campen te Woerden en dr. J. Haitsma te Boskoop. In voorbereiding zijn deeltjes over Ph. S. van Ronkel (1829-1890) en C.A.F. Swarts (1817-1870).

Ragstat à Weille (1648-1729) was een van de eerste joden die in Nederland predikant werd. Dr. Haitsma laat zien wie deze predikant was. Het boek bevat de volgende hoofdstukken: 1. De tijd waarin Ragstat à Weille leefde, 2. Opgeleid en werkzaam als rabbijn, 3. Twijfel aan de Talmoed en een groeiende overtuiging dat Jezus de Messias is, 4. Drie overgebleven verstandelijke moeilijkheden overwonnen, 5. A Weille neemt afscheid van de synagoge en wordt gedoopt, 6. Proponent en predikant en 7. Nog iets meer over boeken van Ragstat à Weille.

In een *Nawoord* vinden we een soort evaluatie. Daarin attendeert de schrijver op een

aantal zaken. We nemen daaruit een en ander over: A Weille werd vooral door verstandelijke overwegingen en onderzoek der Schrift een Jezus-als-de-Messias-belijdende jood. Hij had tegelijk een grote liefde tot Hem. Hij legde nadruk op Zijn koninklijke ambt. Fundamenteel was voor hem de leer der heilige Drieëenheid en het God-en-mens-zijn van Jezus. Jezus is de Engel des Verbonds, is Jehovah. Alleen als God en mens kon Jezus ons redden. Hij legde sterke nadruk op de onveranderlijke uitverkiezing in de zin van art. 16 van de Nederlandse geloofsbelijdenis. Hij verwachtte de toekomstige bekeering van Israël. In zijn verbondsl eer was hij sterk door Coccejus beïnvloed. De cartesiaanse uitdrukking 'helder en klaar' komen we nogal eens tegen. Hij drong aan op een vriendelijke houding tegenover de joden, maar keerde zich tegen een onbeperkt bouwen van synagogen. Tot zover de schrijver. A Weille heeft eerst kort in Ossensisse gestaan en daarna meer dan 25 jaren in Spijk bij Gorinchem. Het boek is zeer lezenswaardig. Het telt 87 bladzijden en kost f 18,50.

B.

Of ik het ook grijpen mocht door ds. W. Pieters.

Uitgeverij De Groot Goudriaan - Kampen.

Dit boekje handelt, zoals we op het titelblad lezen, over geloof en zekerheid. Het bevat artikelen die eerder verschenen zijn in het bekende weekblad *Om Sions wil*. De eerste vier hoofdstukken gaan over de rechtvaardigmaking, de volgende zes over het geloof. Daarna komen er vijf over het gebed en tenslotte vier over de sacramenten.

Ds. Pieters geeft antwoord op vragen die hem gesteld zijn. De eerste vraag is: Is er leven voor de rechtvaardigmaking? De schrijver antwoordt uitvoerig op alle vragen. Hij is bij de stof die hij behandelt gebonden aan wat de lezers van het blad hem vragen. Daarom hebben we in dit boekje geen systematische behandeling van de stof. Dat zou de waarde van het boekje verhoogd hebben.

Nu zijn de artikelen wel eens te uitvoerig en is daardoor minder duidelijk wat de schrijver bedoelt. Ook krijgen we de indruk, dat de schrijver niet steeds vanuit hetzelfde gezichtspunt de vragen beantwoordt. Wat de vragen zelf betreft zou je kunnen vragen: Waaruit komen die vragen op? Uit zielenood of uit een zekere beschouwing? Is het eerste het geval dan is er natuurlijk een voorzichtige pastorale beantwoording nodig. De schrijver tracht de vragenstellers wel pastoraal te benaderen. Er kunnen ook vragen opkomen vanuit een bepaalde beschouwing. Hoe moet dan worden geantwoord? Het onderwijs van de Heere Jezus Zelf kan ons in dat opzicht wel wat zeggen. Er kwam eens iemand tot Hem met de vraag of er weinigen zalig zouden worden. De Heere gaf daar geen rechtstreeks antwoord op, maar Hij sprak tot allen die het konden horen: Strijdt om in te gaan door de enge poort....

Hiermee willen we niet zeggen dat er geen goeds in het boekje voorkomt. Integendeel. De schrijver beoogt goede voorlichting te geven. Hij draagt het boekje in het bijzonder op aan zijn catechisanten.

Het boekje telt 79 bladzijden en kost f 14,90.

B.

Uit het leven van Titus Klose

2.

"Ach!", riep zijn vrouw, terwijl zij in tranen uitbarstte, "hoe kun je je toch aan zulke verkeerdheden over geven?" Ons aller hart is immers ten enenmale alleenlijk boos van de jeugd aan, en uit dat hart komen, zoals de Heere immers Zelf gezegd heeft, allerlei boosheid en zonde voort, waarvoor wij wel terecht mogen sidderen. Ik wil graag geloven, dat je hart niet beter is dan dat van Klose, maar.... God heeft je de ogen geopend, zodat je het bederf inziet. En tevens heb je die dierbare Heere Jezus leren kennen als de

énige weg der behoudenis voor een schuldig zondaar. Dat ziet Klose niet in en daarom ben jij geschikt om ons de weg des levens te verkondigen, maar hij niet. Kom, lieve Samuël, de gemeente wacht op je; vraag de Heere om Zijn ondersteunende genade. Hij heeft het beloofd aan hen die ongetroost zijn en door onweder voortgedreven worden, dat Hij hun stenen gans sierlijk zal leggen en hen op saffieren zal grondvesten. Als je op de kansel komt zal de Heere je wel weer moed en vreugde geven, zoals Hij wel meer gedaan heeft. En:

*Hun geeft Hij moed en krachten,
Die hopen op Hem wachten.*

"De weg des levens", herhaalde de leraar, "ja, als ik geschikt was om die aan anderen te verkondigen, dan zou ik immers ook vruchten op mijn arbeid moeten zien, maar wie heeft ooit gehoord, dat er door middel van mijn prediking zondaren bekeerd zijn geworden?"

"Wat?" antwoordde zijn vrouw, "vergeet je zo spoedig de genade van de Heere? Zijn het niet Anna Johnson, Philip Cowroom, Philip Bades en nog anderen die allen getuigen, dat zij onder jouw prediking tot licht zijn gekomen! Van hen kunt gij zeggen dat zij het zegel van je apostelschap zijn."

"Ach, dat is al lang geleden en toen was ik nog in mijn jeugdige kracht. Maar nu is de kandelaar van mij weggenomen. Ik ben een dorre boom, die geen lommer of vruchten meer heeft."

"Nu", sprak zijn vrouw, terwijl zij haar ogen opsloeg, want zij had in stilte de Heere gebeden, "nu, dan zal de Heere deze morgen nog eens weer een scheut uit je dorre wortel doen voortkomen. Want Hij is machtig om de onvruchtbaren te stellen tot een vader van menigten der volken. Ga heen, Samuël, ik bid het je, de Heere zal met je zijn."

Met deze woorden gaf de vrouw hem zijn stok en kap, kuste hem hartelijk en met een stille verzuchting liet zij hem de deur uit.

Terwijl de goede predikant Annear onder zuchten en tranen, storm en regen de weg naar de kerk inslaat, verplaatsen wij ons naar de kamer van Titus Klose. Hij heeft het gordijn van zijn venster, dat op de landweg uitziet, hoog opgetrokken, daar de donkere lucht hem het daglicht ontzegde. Er waren wolken aan het onstuimige zwerk, maar niet minder sombere wolken dreeven er op het aangezicht van deze woeste jager. Ontvreden fronste hij het voorhoofd. Ondertussen keek hij door het venster naar buiten en aanschouwde hij de strijd van de elementen. "Is dat weer!" Zo bromde hij bij zichzelf. "Het is alsof het erop gezet is om mij het leven te verbitteren. Verleden donderdag werd ik op zee heen en weer geworpen, en nu we eens een vrolijke dag willen hebben, is het een weer, dat niemand er op uit durft. De jongens zullen niet komen. Daar is geen kijk op."

Met deze woorden drong hij zijn gelaat tegen de glasruiten aan. Hij keek naar links en rechts de landweg op, om te zien of er ook een van zijn vrienden in aantocht was.

"Geen stoffelijk wezen", sprak hij, "zelfs geen hond. Dat de duivel hen hale, dat ze voor zo'n beetje regen en wind bang zijn!"

Toen keek hij op zijn horloge en liep hij brommend en hoofdschuddend door zijn kamer en ondertussen wenste hij elk van zijn kameraden een dozijn vervloeking toe. Eindelijk trok hij aan de schel en beval hij zijn knecht om zijn paard te zadelen.

"Meneer", zei de knecht, "in zulk weer?"

"Mijn paard, zeg ik je!" antwoordde Klose nors. "Ik wil naar Stamfoxe, al zou ik er ook heen moeten zwemmen. Heb ik geen plezier, dan zullen die vrome kwezelaars het ook niet hebben. Ik heb gezworen, dat die paap vandaag eens weten zal, dat het stormt en regent. Maak voort en gezwind!"

Toen het paard gereed was, sloeg Klose zijn regenmantel om en trok hij zijn beremuts over de oren. Hij sprong in het zadel en draafde heen.

Weldra bereikte hij Stamfoxe. Hij bezorgde zijn paard en begaf zich naar de kerk. Tot zijn verwondering zag hij, dat de predikant nog niet op de stoel was, hoewel de wijzer van de klok aanwees dat het reeds een half uur over de tijd was.

Na korte tijd echter verscheen de leraar. Klose besloot hem eerst een gedeelte van zijn preek te laten uitspreken en dan de vergadering in opschudding te brengen. Hij kon dit nu te gemakkelijker doen, omdat niemand van de aanwezigen hem herkende, omdat hij zich geheel in zijn mantel gewikkeld had.

Toen Klose de predikant op de stoel zag komen, kreeg hij echter een indruk, zoals hij zich niet herinnerde ooit ondervonden te hebben. De gebogen houding van die knecht des Heeren, door een diep verborgen bekommering ter neer gedrukt, dat vrome gelaat, waarop de nederigheid en zachtaardigheid met droefheid doormengd te lezen waren, dat sprekend oog, waaruit de innigste liefde en diepste behoefte aan hemelse vertroosting hem tegenblonken, dat alles had op de woeste jager reeds dadelijk een uitwerking, die niet ongelijk was aan de lentezon, die de ijsschotsen van de rivieren doet smelten. Er ontstond iets in zijn hart dat tot hem sprak: "Gij zoudt toch een waar hellewicht moeten zijn, ja alle gevoel uitgeblust moeten hebben als gij dit onschuldig lam enig leed zoudt kunnen doen!"

Intussen gaf de leraar het gezang op, dat een berijmde vertaling was van de 68e psalm, die in ons psalmboek aldus luidt:

*De Heer' zal opstaan tot de strijd;
Hij zal Zijn haters wijd en zijd,
Verjaagd, verstrooid doen zuchten.
Hoe trots Zijn vijand wezen moog',
Hij zal voor Zijn ontzaglijk oog
Al sidderende vluchten.
Gij zult hen, daar G'in glans verschijnt,
Als rook en damp, die ras verdwijnt,
Verdrijven en doen dolen.
't Goddeloze volk wordt haast tot as,
't Zal voor Uw oog vergaan als was,
Dat smelt voor gloënde kolen.*

Een der hoorders, die naast Klose stond, bemerkte dat hij geen boek bij zich had. Hij hield hem het zijne voor en nodigde hem vriendelijk uit mee te zingen. Zijns ondanks sloeg hij zijn ogen in het boek. En ofschoon hij niet medezong, hij las toch de *triumfzang*, die de kinderen des lichts in dit lied reeds bij voorbaat aanheffen over de werkers der ongerechtigheid.

Nu herinnerde Klose zich uit zijn vroegste kinderjaren, dat hij zijn vrome moeder menigmaal hetzelfde lied had horen zingen. Er welden uit de diep verscholen bodem van het hart gedachten op, die zijn ouders toen in hem gezaaid hadden, maar die door de maalstroom van het zondige leven geheel vernietigd waren. Hij had zorgvuldig alles vermeden en tegengewerkt wat hem tot enig nadenken had kunnen brengen.

Maar als de tijd der minne daar is, staat de Heere niets in de weg. Dan roept Hij degenen die in de duisternis zitten te voorschijn! Onder het zingen van dit lied greep de Onzichtbare hem in de ziel.

Diep bewogen stond hij daar en onwillekeurig neigde zijn hoofd tot het gebed, waartoe de predikant de vergadering uitnodigde. Ook nu wist Klose niet wat hij hoorde. Dat roepen van een diepbedrukte ziel om hulp en troost tot de God van haar heil! Het was niet met dode klanken en aangeleerde termen van een stelselmatige vertoning van nederigheid, maar op een toon, die voelbaar en duidelijk het kenmerk is van een hart, dat in waarheid arm en behoeftig is en smacht naar hulp en troost. Dat pleiten van een zondaar die in zichzelf hopeloos was, maar van de genade en liefde van zijn Ontfermer alles hoopte en smeekte! Dat tastte diep in het gemoed van deze wilde en verwoeste man.

Wordt vervolgd.

Westkapelle TE HUUR

vacantiehuis en luxe starcaravans op zeer mooi en rustig plekje op boerderij dichtbij het strand, tel. 01187-1441.

PLAATS UW FAMILIEBERICHTEN IN BEWAAR HET PAND

Vermageren

veilig en verantwoord
SINKING'S
SLANKHEIDSTABLETTE
werken licht laxerend,
vochtafrijvend en
vetverminderend
maandkuur f 22,50
DROGISTERIJ SINKING
Barneveldstraat 5
Haarlem tel. 023-312882

TEXEL bungalows, sta-caravans, volledig pension: 02220-18391 voor folder of inlichtingen

vakantiecentrum
De Verrassing

STEUN GLIAGG DE POORT

voor gespecialiseerde psychosociale hulp aan jeugdigen en volwassenen.

De sterke toename van het aantal hulpvragen (jaarlijks gemiddeld bijna 70%) veroorzaakt onverantwoord lange wachtlijsten. Er dreigt zelfs een patiëntenstop. En dat terwijl de hulp zo dringend noodzakelijk is!

Wat is verantwoorde hulpverlening U waard?

Maak uw gift over op giro 3971975

l.n.v. GLIAGG DE POORT - SCHIEDAM - TEL. 010-4261081

KIND IN NOOD!

Help kinderen door
financiële adoptie

40,- per maand

Zij zijn dan gegarandeerd van • Voedsel en kleding in de huidige noodsituatie • Onderwijs om straks op eigen benen te kunnen staan • Ontvangst van de bijbelse boodschap die tot eeuwige zegen kan zijn. Informatie wordt op aanvraag toegezonden.

**WOORD
DAAD**

Stichting Reformatorische
Hulpactie Woord en Daad
Postbus 560
4200 AN Gorinchem

Voor een paar dagen of langer gezelligheid en sfeer, naar het dorpie Kesteren gelegen in de mooie Betuwe bekend om zijn landelijke omgeving ± 3 km van Rhenen.

PENSION

"DE PEEL"

waar het gewoon goed is.

Fam. Knuivers, Boven-
eindsestraat 14.
4041 EJ Kesteren.
Tel. 08886 - 1687.

"PSALMEN" gedrukt in EXTRA GROTE LETTER!

Speciaal voor slechtzienden heeft de GBS het "Boek der Psalmen" in een extra grote letter laten drukken. Ook de berijmde Psalmen (van 1773) zijn in grote-letterdruk verkrijgbaar.

BOEK DER PSALMEN

in de Statenvertaling, 19,5 x 30 cm

f 29,75

Psalmboek

berijming 1773, 18,5 x 28 cm

f 39,50

Te bestellen bij de boekhandel of rechtstreeks (zonder postzegel) bij

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING

ANTWOORDNUMMER 18 3300 WB DORDRECHT